

УДК 349.6

DOI https://doi.org/10.32782/galician_studies/law-2025-9-3

Данилюк Софія Михайлівна,

викладач

Галицького фахового коледжу імені В'ячеслава Чорновола

ORCID ID: 0000-0003-1279-0487

ВИЗНАЧЕННЯ РОЛІ ЕКОЛОГІЧНОГО АУДИТУ В СИСТЕМІ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

У статті досліджується роль екологічного аудиту як ключового елементу в системі екологічного права та обґрунтовується його значення як ефективного правового інструменту у сфері охорони навколишнього середовища. З урахуванням сучасних екологічних викликів, зокрема змін клімату, виснаження природних ресурсів і зростання рівня забруднення довкілля, екологічний аудит розглядається як важливий механізм забезпечення екологічної безпеки та сталого розвитку. Досліджується визначення місця екологічного аудиту в системі правового регулювання природоохоронної діяльності та оцінка його потенціалу в забезпеченні ефективної реалізації екологічної політики держави.

Проаналізовано чинне законодавство України, міжнародні нормативні акти та практика країн ЄС у сфері екологічного аудиту. Особливу увагу приділено науковим підходам до розуміння сутності екологічного аудиту, його взаємозв'язку з інститутами екологічного управління.

У роботі здійснено комплексний підхід до аналізу екологічного аудиту як елемента економіко-правового механізму охорони довкілля. Запропоновано напрями вдосконалення законодавства, зокрема гармонізація національних норм із міжнародними стандартами та закріплення інституту екологічного аудиту у майбутньому Екологічному кодексі України.

Впровадження екологічного аудиту як обов'язкової складової господарської діяльності може стати запорукою системного екологічного контролю та дотримання принципів сталого природокористування.

Зроблено висновок, що інтеграція екологічного аудиту в загальну систему правового регулювання дозволить підвищити ефективність екологічного контролю, сприятиме прозорості діяльності суб'єктів господарювання та спрямовуватиме державну екологічну політику на забезпечення сталого розвитку в умовах сучасних глобальних викликів.

Ключові слова: екологічний аудит, система екологічного права, інститути екологічного права, екологічний кодекс.

Danylyuk S. M. Determination of the role of environmental audit in the system of environmental law

The article examines the role of environmental audit as a key element in the system of environmental law and justifies its importance as an effective legal instrument in the field of environmental protection. Taking into account modern environmental challenges, in particular climate change, depletion of natural resources and increasing levels of environmental pollution, environmental audit is considered as an important mechanism for ensuring environmental safety and sustainable development. The article examines the determination of the place of environmental audit in the system of legal regulation of environmental protection activities and the assessment of its potential in ensuring the effective implementation of the state's environmental policy.

The current legislation of Ukraine, international regulations and the practice of EU countries in the field of environmental audit are analyzed. Particular attention is paid to scientific approaches to understanding the essence of environmental audit, its relationship with environmental management institutions.

The article presents a comprehensive approach to the analysis of environmental audit as an element of the economic and legal mechanism of environmental protection. Directions for improving legislation are proposed, in particular, harmonization of national norms with international standards and consolidation of the institute of environmental audit in the future Environmental Code of Ukraine.

The introduction of environmental audit as a mandatory component of economic activity can be a guarantee of systemic environmental control and compliance with the principles of sustainable nature management.

It is concluded that the integration of environmental audit into the general system of legal regulation will increase the efficiency of environmental control, promote transparency of the activities of business entities and direct state environmental policy to ensure sustainable development in the face of modern global challenges

Key words: environmental audit, system of environmental law, institutions of environmental law, Environmental Code.

Актуальність проблеми. Формування екологічного законодавства в Україні триває вже понад 15 років, проте наявні нормативно-правові акти потребують упорядкування та систематизації. Прийняття єдиного Екологічного кодексу України дозволить усунути дублювання правових норм, зменшити кількість нормативних актів та забезпечити більш ефективне регулювання екологічних правовідносин. Водночас, відкритим для обговорення залишається ряд питань щодо структури та змісту майбутнього закону, зокрема, логічного розташування розділів та вдосконалення окремих підходів, які вже використовуються в екологічному законодавстві. Одним з таких питань є визначення місця інституту екологічного аудиту в системі екологічного права.

Сучасний стан екологічної безпеки в Україні та світі характеризується зростанням загроз, пов'язаних із забрудненням довкілля, виснаженням природних ресурсів та зміною клімату. У цьому контексті особливого значення набуває вдосконалення правових механізмів регулювання природоохоронної діяльності. Екологічний аудит є одним із ключових інструментів моніторингу та оцінки дотримання екологічних стандартів, мінімізації екологічних ризиків та підвищення ефективності прийняття управлінських рішень. Однак такі питання, як його правовий статус, роль в системі екологічного права та інтеграція в майбутні екологічні кодекси, потребують подальшого дослідження та демонстрації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Екологічний аудит відносно новий інститут в екологічному праві, через що на сьогодні залишається недостатньо дослідженим. Так, в Україні відсутні дисертаційні та монографічні дослідження за цією тематикою, існуючі дисертаційні дослідження в інших галузях науки (географічні, економічні, з державного управління) скоріше виявляють проблеми щодо практичної реалізації екологічного аудиту, аніж пропонують шляхи їх законодавчого розв'язання [1]. Поодинокі юридичні статті, присвячені екологічному аудиту, також акцентують увагу лише на окремих питаннях, пов'язаних із здійсненням екологічного аудиту та його значенням для довкілля. Водночас, існуючі роботи щодо функцій соціального управління, спільних для всіх систем соціального управління, та правові дослідження щодо реалізації специфічних функцій екологічного управління створюють достатнє підґрунтя для аналізу місця екологічного аудиту в системі екологічного права [2].

Мета дослідження полягає в:

- аналізі основних наукових поглядів щодо визначення місця екологічного аудиту в системі екологічного права;
- виявленні зв'язків екологічного аудиту з інститутами екологічного права;
- формуванні пропозицій щодо вдосконалення екологічного законодавства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для досягнення ефективного виконання екологічної функції держава повинна здійснювати комплексну та стратегічно орієнтовану екологічну політику. Враховуючи міжнародні зобов'язання та серйозні соціально-економічні наслідки, викликані екологічними катастрофами, в Україні спостерігається позитивна тенденція до впровадження екологічних реформ та пошуку нових рішень для вирішення наявних проблем. У результаті цього техногенний підхід до господарювання поступово змінюється на більш збалансоване соціально-екологічне мислення, яке орієнтується на сталий розвиток, збереження природних ресурсів та покращення якості життя населення, що є необхідним для забезпечення екологічної безпеки країни в довгостроковій перспективі.

Екологічний аудит – це відносно новий ринковий механізм природокористування. В Україні основні правові та організаційні засади здійснення екологічного аудиту і підвищення екологічної обґрунтованості та ефективності діяльності суб'єктів господарювання визначає Закон «Про екологічний аудит». Згідно ст. 1 цього Закону «екологічний аудит – це документально оформлений системний незалежний процес оцінювання об'єкта екологічного аудиту, що включає збирання і об'єктивне оцінювання доказів для встановлення відповідності визначених видів діяльності, заходів, умов, системи екологічного управління та інформації з цих питань вимогам законодавства України про охорону навколишнього природного середовища та іншим критеріям екологічного аудиту» [3].

У більш широкому філософському контексті екологічний аудит є інструментом, що сприяє підвищенню екологічної свідомості як суб'єктів господарської діяльності, так і громадськості. Це, в свою чергу, дозволяє вивести екологічний аудит на провідні позиції в процесі екологізації виробничої діяльності та суспільства загалом, формуючи основу для сталого розвитку та більш відповідального ставлення до природних ресурсів і навколишнього середовища [4, с. 11].

Прийняття Закону «Про екологічний аудит» ознаменувало початок якісно нового етапу розвитку цього інституту в Україні. На цьому етапі було внесено зміни до цілого ряду Законів України, зокрема «Про приватизацію державного майна», «Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)», «Про аудиторську діяльність» і «Про охорону навколишнього природного середовища».

Після внесення змін до екологічного законодавства, зокрема до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», виникли певні дискусійні питання щодо усвідомленого підходу законодавця до регулювання відносин, пов'язаних з екологічним аудитом. Екологічний аудит був структурно включений до складу економіко-правового механізму охорони довкілля. Це відобразилося у зміні назви статті 49 цього Закону з «Екологічне страхування» на «Екологічне страхування та екологічний аудит», а також змінено зміст: «З метою врахування екологічних вимог у процесі приватизації чи корпоратизації об'єктів права державної власності, іншої зміни форми власності чи зміни суб'єктів права власності на об'єкти, а також для потреб екологічного страхування, оренди майна, набуття права власності на майно та земельні ділянки, створення, функціонування і сертифікації систем екологічного управління, при здійсненні іншої діяльності в Україні проводиться добровільний чи обов'язковий екологічний аудит» (ст. 49 доповнено новою ч. 2 згідно із Законом України від 24.06.2004 р. № 1863-IV, зі змінами, внесеними згідно із Законом України від 15.01.2009 р. № 882-VI). Порядок екологічного страхування й екологічного аудиту визначається законодавством України (ч. 3 ст. 49 у редакції Закону України від 24.06.2004 р. № 1863-IV) [5].

Унаслідок проведення екологічного аудиту суб'єкти господарювання мають можливість поряд із формуванням цілей власної екологічної політики вирішувати питання економічного характеру, тому така позиція законодавця могла б бути визнана доцільною. Однак, запропонувавши відповідні зміни до однієї зі статей Розділу X Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», а саме «Економічний механізм забезпечення охорони навколишнього природного середовища», законодавець залишив незмінними інші його статті [6]. Через це стаття не зовсім логічно вкладається в систему економічних заходів охорони навколишнього природного середовища, визначених ст. 41 згаданого Закону «Економічні заходи забезпечення охорони навколишнього природного середовища передбачають:

а) взаємозв'язок усієї управлінської, науково-технічної та господарської діяльності підприємств, установ та організацій з раціональним використанням природних ресурсів та ефективністю заходів по охороні навколишнього природного середовища на основі економічних важелів;

б) визначення джерел фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;

в) встановлення лімітів використання природних ресурсів, скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище;

г) встановлення ставок екологічного податку;

д) надання підприємствам, установам і організаціям, а також громадянам податкових, кредитних та інших пільг при впровадженні ними маловідхідних, енерго- і ресурсозберігаючих технологій та нетрадиційних видів енергії, здійсненні інших ефективних заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;

е) відшкодування в установленому порядку збитків, завданих порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища» [5].

Потребують розроблення й удосконалення акти законодавства, спрямовані на імплементацію міжнародних зобов'язань у рамках Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, захист і раціональне використання природних ресурсів, природоохоронний нагляд, державний моніторинг навколишнього природного середовища, поводження з відходами, охорону біорізноманіття, захист природних територій та об'єктів природно-заповідного фонду, адаптацію до глобальних змін клімату [7].

Про спрямованість державної політики на вдосконалення екологічного становища країни також свідчить прийнятий 28.08.2019 Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року». Зокрема, в даному Законі зазначається, що серед ключових першопричин екологічних проблем в Україні варто виокремити низку системних чинників. По-перше, екологічні пріоритети часто поступаються економічній доцільності, що зумовлює ухвалення управлінських і нормативно-правових рішень без належного урахування їхнього впливу на довкілля. Це стосується як законодавчих актів, так і рішень Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади [8].

По-друге, структура національної економіки характеризується домінуванням ресурсо- та енергоємних галузей, які здебільшого справляють негативний вплив на навколишнє природне середовище. Такий вплив посилюється через недосконалість правового регулювання в умовах переходу до ринкової економіки.

Наступним критичним чинником є фізичне та моральне зношення основних виробничих фондів у більшості секторів економіки, що унеможливує ефективне впровадження екологічно безпечних технологій.

Не менш важливою є проблема недієвої системи державного управління у сфері охорони довкілля та використання природних ресурсів. Зокрема, це проявляється у відсутності координації між центральними і місцевими органами влади, слабкому інституційному забезпеченні, а також у незадовільному стані державного моніторингу довкілля.

Окремої уваги заслуговує низький рівень екологічної свідомості населення, що зумовлений недосконалістю системи екологічної освіти та просвіти, а також недостатнім розумінням важливості збереження природного середовища та переваг сталого розвитку.

Крім того, серед актуальних проблем – незадовільний стан виконання природоохоронного законодавства, порушення екологічних прав громадян, слабкий контроль з боку держави та відсутність дієвого механізму притягнення до відповідальності за екологічні правопорушення. Нарешті, фінансування природоохоронних заходів залишається недостатнім, здійснюється за залишковим принципом як на державному, так і на місцевому рівнях, що унеможливує реалізацію багатьох екологічних ініціатив і програм [8].

Згідно з положеннями цього Закону, екологічний аудит виступає одним із ключових інструментів реалізації державної екологічної політики. Завдяки його використанню можна підвищити екологічну обґрунтованість та ефективність діяльності суб'єктів господарювання, поліпшити екологічні характеристики продукції, а також перевірити відповідність об'єктів екологічного аудиту вимогам природоохоронного законодавства. Крім того, екологічний аудит сприяє вдосконаленню управлінських процесів на підприємствах, що здійснюють екологічно небезпечну діяльність [8].

Фахівці з питань екологічного менеджменту вже давно розглядають екологічний аудит як його невід'ємну частину [9]. Зменшення прямого державного впливу в системі екологічного управління на підприємствах та переорієнтація на вирішення екологічних проблем із одночасною оптимізацією природоохоронних витрат не нівелює значущості управлінської функції цього механізму. Навпаки, у країнах з розвинутою економікою екологічний аудит розглядається як ключовий інструмент, що викликає зацікавленість не лише з боку держави, а й бізнесу та громадськості. Він є невід'ємною частиною господарської діяльності та сприяє підвищенню рівня екологічної ефективності підприємств.

Структура та особливості проведення екологічного аудиту в Україні визначені Законом України «Про екологічний аудит». Згідно з цим Законом, екологічний аудит виступає як основний інструмент реалізації державної екологічної політики. Він сприяє покращенню екологічних характеристик продукції, що потрапляє на ринок, а також вдосконалює організацію управління в народногосподарських галузях [3].

На сьогоднішній день існує кілька основних видів екологічного аудиту, серед яких можна виділити: зовнішній, внутрішній, обов'язковий та добровільний.

1. Зовнішній екологічний аудит, який проводиться незалежними організаціями або експертами, що не мають прямого відношення до підприємства, яке підлягає аудиту. Цей вид аудиту дозволяє отримати об'єктивну оцінку дотримання екологічних стандартів і вимог зовнішнього законодавства.

2. Внутрішній екологічний аудит, що здійснюється самими підприємствами або їх підрозділами, які мають внутрішніх аудиторів. Метою такого аудиту є забезпечення відповідності внутрішнім екологічним стандартам та політикам підприємства.

3. Обов'язковий екологічний аудит, який передбачений законодавством для певних категорій діяльності або суб'єктів господарювання, які мають підвищену екологічну небезпеку. Це гарантує контроль за дотриманням природоохоронного законодавства та запобігання негативному впливу на навколишнє середовище.

4. Добровільний екологічний аудит, що проводиться на ініціативу самих суб'єктів господарювання. Він є важливим інструментом для підвищення екологічної відповідальності компаній, покращення іміджу та зменшення екологічних ризиків без примусу законодавства [3].

В Україні екологічний аудит виконує функцію контролю за дотриманням вимог природоохоронного законодавства. З огляду на системний підхід, його ефективне застосування потребує чіткого усвідомлення ролі та місця цього інституту в загальній структурі екологічного управління та правового регулювання охорони довкілля. Тому, Як зазначає О. Петрик, екологічний аудит спрямований на вирішення низки ключових завдань, зокрема: перевірку діяльності суб'єктів господарювання на відповідність вимогам природоохоронного законодавства, аналіз проектно-кошторисної документації

та оцінку екологічної ефективності управлінських рішень, а також інтеграцію екологічних аспектів у процес аудиту фінансової звітності. У контексті першого напрямку варто підкреслити, що в Україні наразі функціонує чимало видів природоохоронної діяльності, які передбачають оцінювання екологічних показників та контроль за дотриманням екологічних норм як у поточній, так і в запланованій діяльності суб'єктів господарювання [10, с. 93].

Коробчук Л. І. зазначає, що висновки екологічного аудиту не є обов'язковими до виконання, оскільки вони мають рекомендаційний характер. Ефективність функціонування «екологічно чистих підприємств» та використання «екологічно чистих технологій» залежить від керівництва підприємства, яке піклується про стан навколишнього середовища, здоров'я людей, імідж компанії, якість продукції, технології виробництва, дотримання нормативно-правових вимог, а також здійснення природоохоронних заходів і заходів для зменшення негативного впливу на довкілля [11, с. 92].

Зважаючи на вищевикладене, у майбутньому Екологічному кодексі України доцільно розмістити інститут екологічного аудиту саме в розділі «Функції управління в галузі охорони довкілля». Цей кодекс має бути єдиним і основним кодифікаційним правовим актом у сфері екології.

Окрім законодавчого врегулювання екологічного аудиту, важливим аспектом його ефективного впровадження є розвиток відповідних інституційних механізмів та професійної підготовки екологічних аудиторів. Необхідно запровадити систему сертифікації та акредитації аудиторів відповідно до міжнародних стандартів, таких як ISO 14001, що забезпечить об'єктивність та високий рівень якості оцінювання екологічного стану підприємств.

Крім того, доцільно створити єдину державну базу даних екологічних аудитів, яка містила б інформацію про результати перевірок, екологічні ризики та рекомендації щодо поліпшення екологічної політики підприємств. Це дозволить забезпечити відкритість процесу та сприятиме підвищенню відповідальності бізнесу за дотримання природоохоронного законодавства.

Важливим кроком для подальшого розвитку екологічного аудиту є впровадження економічних стимулів для підприємств, які проходять аудит та впроваджують екологічно відповідальні практики. Наприклад, можна розглядати можливість зниження податкового навантаження або надання державних грантів для компаній, що активно реалізують природоохоронні заходи.

Таким чином, екологічний аудит є важливим інструментом сталого розвитку, який сприяє збереженню довкілля, раціональному використанню природних ресурсів та покращенню екологічної відповідальності бізнесу. Його подальше вдосконалення потребує комплексного підходу, який включає як законодавчі ініціативи, так і практичні механізми реалізації та заохочення підприємств до дотримання екологічних стандартів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Екологічний аудит в системі екологічного права є важливим інструментом для контролю за дотриманням екологічних стандартів і забезпечення сталого розвитку. Він дозволяє виявляти порушення на ранніх етапах, покращує ефективність екологічних політик та сприяє підвищенню корпоративної соціальної відповідальності.

Для ефективного здійснення екологічної функції держава повинна формувати та реалізовувати цілісну екологічну політику, що базується на міжнародних зобов'язаннях і спрямована на вирішення актуальних екологічних викликів. Екологічний аудит у цьому контексті виступає як сучасний ринковий інструмент правового регулювання, що дозволяє забезпечити належний контроль за дотриманням природоохоронного законодавства, а також сприяє підвищенню рівня екологічної відповідальності та ефективності суб'єктів господарювання.

Прийняття Закону України «Про екологічний аудит» стало важливим кроком у напрямі формування правових засад цього інституту, однак наявні механізми його реалізації залишаються фрагментарними та потребують подальшої інтеграції у загальну систему екологічного законодавства. З огляду на зобов'язання України в межах Угоди про асоціацію з ЄС, необхідним є оновлення нормативної бази у сфері використання природних ресурсів, поводження з відходами, а також забезпечення кліматичної адаптації.

Перспективним напрямом розвитку є розробка та прийняття Екологічного кодексу України, який має об'єднати основні правові механізми у сфері охорони довкілля та закріпити екологічний аудит як невід'ємний інструмент управління навколишнім природним середовищем. Подальші дослідження доцільно зосередити на порівняльному аналізі міжнародної практики застосування екологічного аудиту, оцінці його впливу на ефективність екологічної політики та формуванні практичних рекомендацій щодо вдосконалення національного законодавства.

Література

1. Завальнюк І.В. Екологічний аудит територій (на прикладі рівнинного Криму). Київ, 2004. 251 с.
2. Плішкін В.М. Теорія управління органами внутрішніх справ : підручник за ред. Ю.Ф. Кравченка. Київ : Національна академія внутрішніх справ України, 1999. 702 с.
3. Про екологічний аудит: Закон України від 24.06.2004 № 1862-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1862-15#Text>
4. Теоретичні основи екологічного аудиту. Рівненський державний гуманітарний університет. 2017 р. URL: <https://kegt.rshu.edu.ua/images/dustan/OEA.pdf>
5. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
6. Бакай О.А. Концептуальні засади визначення місця екологічного аудиту в системі екологічного права. *Вісник Академії митної служби України*. 2009. № 2 (3). С. 22–26.
7. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Угоду ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16 жовтня 2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
8. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28 лютого 2019 р. № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>
9. Екологічне підприємництва : навчальний посібник за ред. В. Я. Шевчук, Ю. М. Саталкін, В. М. Навроцький та ін. Київ, 2001. 191 с.
10. Бігун Т., Полтавець Ф., Туліна Е. Екологічний аудит в Україні: шляхи вирішення деяких проблем. *Підприємство, господарство і право*. 2020. № 11. С. 92–97. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2020/11/16.pdf>
11. Коробчук Л.І. Екологічний аудит – важливий засіб управління екологічною діяльністю. *Сучасні кризові явища в економіці та проблеми облікового, контрольного та аналітичного забезпечення управління підприємством*. Тези доповідей XIV Міжнародної науково-практичної конференції. 2022. С. 91–92. URL: https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2023-02/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D1%82%D0%B5%D0%B7%2024.06.2022%20_%D0%9B%D0%9D%D0%A2%D0%A3_%D0%9E%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%20%D1%96%20%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82.pdf#page=91

References

1. Zavalniuk, I.V. (2004). *Ekolohichni audyt terytorii (na prykladi rivnynnoho Krymu)*. [Ecological audit of territories (on the example of flat Crimea)]. Kyiv. (p. 251). [in Ukrainian].
2. Plishkin, V.M. (1999). *Teoriia upravlinnia orhanamy vnutrishnikh sprav*. [Theory of management of internal affairs bodies]. *Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav Ukrainy – National Academy of Internal Affairs of Ukrain*. Yu.F. Kravchenko(Ed). Kyiv. (p. 702). [in Ukrainian].
3. Verkhovna Rada Ukrainy (2004). *Pro ekolohichniy audit Zakon Ukrainy vid 24.06.2004 № 1862-IV*. [On environmental audit: Law of Ukraine dated 24.06.2004 No. 1862-IV]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1862-15#Text> [in Ukrainian].
4. *Teoretychni osnovy ekolohichnoho audytu (2017)*. [Theoretical foundations of environmental audit]. *Rivnenskyi derzhavnyi humanitarnyi universytet – Rivne State Humanitarian University*. Retrieved from: <https://kegt.rshu.edu.ua/images/dustan/OEA.pdf> [in Ukrainian].
5. Verkhovna Rada Ukrainy (1999). *Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyshcha: Zakon Ukrainy vid 25 chervnia 1991 r. № 1264-XII* [On Environmental Protection: Law of Ukraine of June 25, 1991 No. 1264-XII]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> [in Ukrainian].
6. Bakai, O.A. (2009). *Kontseptualni zasady vyznachennia mistsia ekolohichnoho audytu v systemi ekolohichnoho prava*. [Conceptual principles for determining the place of environmental audit in the system of environmental law]. *Visnyk Akademii mytnoi sluzhby Ukrainy – Bulletin of the Academy of the Customs Service of Ukraine*, 2 (3), 22–26 [in Ukrainian].
7. Verkhovna Rada Ukrainy (2014). *Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimi derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony : Uhodu ratyfikovano iz zaiavoiiu Zakonom № 1678-VII vid 16 zhovtnia 2014 r.* [Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part: The Agreement was ratified with a declaration by Law No. 1678-VII of October 16, 2014]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text [in Ukrainian].
8. Verkhovna Rada Ukrainy (2019). *Pro Osnovni zasady (strategiiu) derzhavnoi ekolohichnoi polityky Ukrainy na period do 2030 roku: Zakon Ukrainy vid 28 liutoho 2019 r. № 2697-VIII*. [On the Basic Principles (Strategy) of the State Environmental Policy of Ukraine for the Period Until 2030: Law of Ukraine of February 28, 2019 No. 2697-VIII]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text> [in Ukrainian].
9. Shevchuk, V. Ya., Satalkin, Yu. M., & Navrotskyi, V. M. et al. (2001). *Ekolohichne pidpriemnytstva: navchalnyi posibnyk* [Ecological Entrepreneurship: a textbook edited] Kyiv. P. 191 [in Ukrainian].

10. Bihun, T., Poltavets, F., & Tulina, E. (2020). Ekolohichniy audyt v Ukraini: shliakhy vyrishennia deiakykh problem. [Environmental audit in Ukraine: ways to solve some problems]. *Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i parvo – Entrepreneurship, economy and law*, 11, 92–97. Retrieved from: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/11/16.pdf> [in Ukrainian].

11. Korobchuk, L.I. (2022). Ekolohichniy audyt – vazhlyvyi zasib upravlinnia ekolohichnoiu diialnistiu. [Environmental audit is an important tool for managing environmental activities]. Proceeding from MIIM *XIV Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Suchasni kryzovi yavlyshcha v ekonomitsi ta problemy oblikovoho, kontrolnoho ta analitychnoho zabezpechennia upravlinnia pidpriemstvom» – The XIV International Scientific and Practical Conference – «Modern crisis phenomena in the economy and problems of accounting, control and analytical support for enterprise management»*. (P. 91–92). Retrieved from: https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2023-02/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D0%B5%D0%B7%2024.06.2022%20_%D0%9B%D0%9D%D0%A2%D0%A3_%D0%9E%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%20%D1%96%20%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82.pdf#page=91 [in Ukrainian].